

Zukerman, Orquestra
Nacional de Lió & Szeps-
Znaider
– *Simfonia núm. 1* de
Brahms

Palau 100

Dimarts, 21 de novembre de 2023 – 20 h

Sala de Concerts

Amb el suport de:

Amb la col·laboració de:

Membre de:

Programa

Pinchas Zukerman, violí
Orquestra Nacional de Lió
Nikolaj Szeps-Znaider, director

I

Edward Elgar (1857-1934)
Concert per a violí, en Si menor, op. 61

1. Allegro
2. Andante
3. Allegro molto

II

Johannes Brahms (1883-897)
Simfonia núm. 1, en Do menor, op 68

1. Un poco sostenuto – Allegro
2. Andante sostenuto
3. Un poco allegretto e grazioso
4. Adagio – Più andante – Allegro non troppo, ma con brio

Durada del concert: primera part, 50 minuts | pausa de 20 minuts
| segona part, 50 minuts.

La durada del concert és aproximada.

#simfònica #músicauniversal #gransfigures

endesa

Poema

Porta la seva veu un ocell del paradís,
alça el seu anhel la flor que esbalça,
creix a frec de llum l'ofrena del verb
a totes les meves branques.

I s'alzina el desig, la bellesa de la fam,
la refosa de la pell: l'elixir i l'espasme.

L'aiguaneix inexpressable.

El respir.

Per viure i morir.

Laia Llobera

Paradisia (2023)

Comentari

Més enllà dels cèlebres *Marxes de pompa i circumstància* i els grans oratoris, el *Concert per a violí, en Si menor, op. 61* d'Edward Elgar (1857-1934), acabat i estrenat a Londres el 10 de novembre de 1910 per Fritz Kreisler, sota la direcció del compositor, sintetitza les millors qualitats d'un autor celebrat, però mal conegut, víctima del clixé d'autor grandiloqüent al servei de l'ostentació victoriana.

Elgar és sempre un mestre en el joc de reminiscències, l'evocació d'atmosferes i l'ús de temes sàviament entrelaçats que impressionen per la noblesa lírica i el sentit dramàtic. I el seu *Concert per a violí*, molt menys conegut que el *Concert per a violoncel*, així ho acredita.

Encara que aquesta obra segueix l'esquema clàssic en tres moviments, d'acord amb la tradició dels grans *Concerts* de Ludwig van Beethoven i Johannes Brahms, Elgar sacseja aquests contorns clàssics amb moltes fluctuacions rapsòdiques de tempo. De fet, la música no està construïda sobre un petit nombre de temes separats, sinó sobre grups de diversos motius relacionats íntimament que creixen orgànicament l'un de l'altre, en juxtaposicions constantment canvians. En l'"Allegro", per exemple, el violí evoca el segon tema de la introducció orquestral, però adquireix un caràcter diferent amb un canvi de color, més ombrívol.

Elgar és un mestre en el joc d'idees i motius units en un flux melòdic continu. L'aparent ingenuïtat de la melodia que obre l'"Andante", en la tonalitat allunyada de Si bemoll major, fa pensar que aquest moviment tindrà una forma més pròxima al lied, però amb la introducció d'un segon tema més agitat i inestable, emergeix l'esperit rapsòdic, tan característic de la música d'Elgar, i condueix la secció central del desenvolupament a un punt culminant que porta la indicació *nobilmente*, la preferida del compositor.

El final, “Allegro molto”, és formalment el menys convencional dels tres moviments. Consisteix en una exposició i reexposició variada d’una seqüència de temes, en una transició que condueix a l’única *cadenza* de l’obra i una coda. La secció inicial ofereix al solista les màximes oportunitats de lluïment, però el cor del moviment –i de tot el *Concert*– està en la llarga *cadenza*. “Aquí –escriu el crític i divulgador musical Anthony Burton–, sobre un fons orquestral apagat incloent el pizzicato tremolando tan típic d’Elgar, el solista medita nostàlgicament sobre temes del primer moviment, i torna sobre els seus passos fins a arribar a la seva primera entrada”. L’orquestra afegeix noves referències en un final prodigiós en el qual s’entrellacen tots els fils que constitueixen la textura d’aquesta complexa i fascinant partitura.

És també una obra molt personal i, com les *Variacions Enigma*, un estudi de caràcter el significat del qual roman envoltat de misteri. Perquè, en exerg, a la partitura apareix una senzilla frase en castellà: “Aquí está encerrada el alma de...”. Aquesta citació, presa de la novel·la *Gil Blas*, del dramaturg francès Alain-René Lesage, és un enigma, perquè Elgar no va revelar a qui es referia, però hi ha arguments sòlids d’ordre biogràfic i musical per suposar que es tracta de la seva amiga Julia H. Worthington, morta el 1913, i probablement inspiradora també de la penúltima de les *Variacions Enigma*.

Encara que com a orquestrador comparteix glòria amb el seu coetani Richard Strauss, a l’hora de destacar models i influències convé buscar-los en el lirisme romàntic, també carregat de nostàlgia, de Johannes Brahms (1839-1897). Quan va escriure la seva *Primera Simfonia*, als quaranta-tres anys, amb un extens i variat catàleg d’obres a les espatlles, el Brahms ja madur i sempre autocrític va seguir els passos de Ludwig van Beethoven: el director d’orquestra Hans von Bülow, quan dirigia les dues primeres *Simfonies* de Brahms, s’hi referia com la *Desena* i l’*Onzena*, per expressar així la continuïtat de la tradició alemanya de Robert Schumann i Franz Schubert. Sense servituds, amb un peu fermament ancorat en la tradició, com prova l’adopció, bàsicament, de la forma sonata a l’hora de construir les seves simfonies, però adaptant-la a la seva manera a la recerca de més varietat d’accents.

La *Primera Simfonia, en Do menor, op. 68*, en la qual el compositor va treballar a fons a partir del 1874, no la va acabar fins al 1876 i es va estrenar el 4 de novembre d'aquell any a Karlsruhe, sota la direcció de Felix Otto Dessoff. Cal assenyalar que l'impressionant inici "Un poco sostenuto" que obre la *Simfonia* va ser escrit després de l'"Allegro". Sota el constant martelleig del timbal, apareixen els motius bàsics sobre els quals Brahms edifica la resta del moviment. En el sentit de la progressió i la varietat harmònica i moduladora radiquen algunes de les claus d'un discurs simfònic capaç de generar una gran tensió.

En el líric "Andante sostenuto", a mode d'extens lied tripartit, Brahms embelleix el tema inicial en la seva tercera secció amb un solo de violí d'una lluminositat i bellesa extraordinàries. Curiosament, el tercer moviment no és un *scherzo*, sinó un líric *intermezzo*, "Un poco allegretto e grazioso" en forma de rondó en el qual, malgrat una més gran animació, es respira serenitat. Així, encara és més gran el contrast amb el poderós *finale*, planificat en tres seccions: un "Adagio" de gran intensitat dramàtica, on germina el gran tema final i un episodi en *pizzicati*; un meravellós "Adagio-più andante" on sorgeix el tema de la trompa seguit d'un greu coral dels trombons i un "Allegro non troppo, ma con brio". El càlid i ampli tema en les cordes, bellíssim, evoca el coral de l'*Oda a l'alegria* de la *Novena* de Beethoven, la influència de la qual és palpable en aquesta *Simfonia*, però el caràcter, l'atmosfera i l'expressió és molt diferent.

Javier Pérez Senz, *periodista i crític musical*

Palau de la Música Catalana 2023–2024

Entrades i abonaments a la venda

María Dueñas, Los Angeles
Philharmonic & Dudamel

Daniil Trifonov

Ensemble Pygmalion & Pichon

Monteverdi Choir, English
Baroque Soloists & Gardiner

Yuja Wang

Alice Sara Ott, London Symphonny
Orchestra & Pappano

Javier Camarena

Balthasar Neumann & Hengelbrock

Víkingur Ólafsson

Sara Blanch & Albert Guinovart

Quartet Casals

Franco Fagioli, Il Giardino
Armonico & Antonini

I més de 100 concerts!

Biografies

Pinchas Zukermann, violí

© Cheryl Mazak

Amb una carrera molt celebrada que abasta cinc dècades, és un dels músics més sol·licitats i versàtils d'avui dia: solista de violí i viola, director d'orquestra i músic de cambra. Reconegut com a virtuós, és admirat pel lirisme expressiu de les seves interpretacions, la bellesa singular del seu to i una musicalitat impecable, trets que es manifesten en el conjunt de la seva discografia que comprèn més d'un centenar d'àlbums, que li han valgut dos premis Grammy i fins a vint-i-una nominacions.

Entre les actuacions més destacades de les seves temporades apareixen actuacions amb la Dallas Symphony Orchestra (DSO), English Chamber Orchestra, Deutsche Radio Philharmonie, Mannheimer Philharmoniker, Adelaide Symphony Orchestra, Orchestre National de Lió i les orquestres de València, Sinfonia de Varsòvia i la de Castella i Lleó. Ha ofert concerts de música de cambra al Japó, Itàlia, França, Alemanya i els Estats Units. Juntament amb la violoncel·lista Amanda Forsyth col·labora habitualment amb el Jerusalem String Quartet en programes de sextet, que ofereixen tant a Israel com als Estats Units.

Professor i defensor dels joves músics, ha estat president del Programa d'Interpretació Pinchas Zukerman a la Manhattan School of Music durant més de vint-i-cinc anys, i ha impartit docència en destacades institucions del Regne Unit, Israel, la Xina i el Canadà, entre d'altres. Aquesta temporada continua amb el paper de principal soci artístic i educatiu de la Dallas Symphony Orchestra, tot col·laborant amb la DSO en associació amb la Meadows School of the Arts de la Southern Methodist University, per oferir sessions intensives d'entrenament i acompanyament als estudiants de música.

Com a mentor, ha inspirat generacions de joves músics que han destacat en la interpretació, l'ensenyament i la direcció de festivals de música arreu del món. Pinchas Zukerman ha rebut el doctorat *honoris causa* de les universitats Brown, Queen de Kingston (Ontario) i Calgary, com també la Medalla Nacional de les Arts del president Ronald Reagan. Ha rebut el Premi Isaac Stern a l'Excel·lència Artística en Música Clàssica.

Orquestra Nacional de Lió

© Alexandre_Wallon

Director musical: Nikolaj Szeps-Znaider

Amb 104 músics permanents, l'Orchestre National de Lió (ONL), des del mes de setembre del 2020 té com a director Nikolaj Szeps-Znaider.

Hereva de la Société des Grands Concerts de Lió, fundada el 1905 per Georges Martin Witkowski, l'ONL va esdevenir permanent el 1969, sota l'impuls de Robert Proton de la Chapelle, diputat de Cultura de l'Ajuntament de Lió. Després de Louis Frémaux (1969-1971), ha tingut com a directors musicals Serge Baudo (1971-1987), Emmanuel Krivine (1987-2000), David Robertson (2000-2004), Jun Märkl (2005-2011) i Leonard Slatkin (2011-2017), actualment director musical honorari. L'ONL té el privilegi d'assajar i actuar en una sala específica, l'Auditorium de Lió (espai amb un aforament de 2.100 butaques).

Reconeguda intèrpret de Ravel, Debussy i Berlioz, igualment explora un repertori eclèctic, des del segle XVIII fins als nostres dies. Habitualment fa encàrrecs d'obres a compositors contemporanis, com Kaija Saariaho, Thierry Escaich, Guillaume Connesson, Brett Dean i Camille Pépin, compositor al qual aquesta temporada l'ONL dedica un CD. La riquesa del seu repertori queda reflectit en una àmplia discografia, publicada especialment per Naxos.

Pionera en el terreny de concerts de cinema, s'hi ha distingit de manera brillant, ja sigui amb grans sagues, com *El Senyor dels Anells* i *La Guerra de les Galàxies* o bé obres mestres del cinema mut. Va enregistrar la banda sonora de la pel·lícula *Kaamelott - Premier volet* d'Alexandre Astier. L'ONL participa en activitats educatives i de divulgació, gràcies a una ferma política de preus per als joves, així com ambiciosos projectes per a escoles i famílies, i en una nova instal·lació, l'Espace Découverte, que acull tallers de so durant tot l'any.

La temporada 2017-18 l'Auditorium-Orchestre National de Lió va posar en marxa el projecte Démos (d'educació musical i orquestral de caire social) a l'àrea metropolitana de Lió. La 2021-22 es va obrir un nou cicle triennal amb dues noves orquestres que aplega cent seixanta infants.

A més dels concerts que ofereix a l'Auditorium, l'ONL actua a les sales de concerts més importants del món. Va ser la primera orquestra simfònica d'actuar a la Xina, el 1979, i els darrers anys ha actuat a les principals ciutats d'Alemanya (Filharmònica de Berlín, Leipzig, Múnic, etc.), la Xina (Pequín, Xangai, Canton, etc.) i Rússia (Moscou, Sant Petersburg, etc.).

El març del 2022 l'Auditorium-Orchestre National de Lió es va incorporar a la prestigiosa xarxa ECHO (European Concert Hall Organisation), que aplega vint-i-tres grans sales de concerts de tretze països europeus, per compartir idees i iniciatives conjuntes sobre els grans temes del sector musical.

Nikolaj Szeps-Znaider, director

És convidat habitualment a dirigir les principals orquestres d'arreu, com la Chicago Symphony, Cleveland Orchestra, Orchestre Symphonique de Mont-real, Bamberger Symphoniker i Reial Orquestra Filharmònica d'Estocolm. El setembre del 2021 Szeps-Znaider va inaugurar la seva primera temporada com a director musical de l'Orchestre National de Lió.

Després d'un debut operístic excel·lent dirigint *La flauta màgica* a la Semperoper de Dresden, immediatament va ser convidat a dirigir-hi *Der Rosenkavalier* la tardor del 2019. Des d'aleshores ha tornat a la Semperoper per oferir-hi una reposició de la mateixa *Der Rosenkavalier* i hi ha debutat amb la Royal Danish Opera amb una nova producció de *La flauta màgica*.

Szeps-Znaider també és un virtuós del violí, i la seva reputació com un dels principals exponents de l'instrument arreu del món es trasllada a una agenda atapeïda de concerts i recitals.

També dona suport de manera activa a la nova generació de talents musicals i és president del Concurs Nielsen, que se celebra cada tres anys a Odense (Dinamarca).

Szeps-Znaider interpreta amb el "Kreisler" Guarnerius "del Gesù" 1741 que li ha cedit la Royal Danish Opera gràcies a la generositat de les fundacions VELUX, Villum Fonden i Knud Højgaard.

També et pot interessar...

Palau 100

22.01.24 – 20 h

Sala de Concerts

–Mozart, Mahler i Strauss

Francesco Piemontesi, piano

Orquestra Filharmònica de Dresden

Pablo González, director

W. A. Mozart: *Concert per a piano núm. 25, en Do major, KV 503*

G. Mahler: “Adagio” de la *Simfonia núm. 10*

R. Strauss: *Mort i transfiguració, op. 24*

Amb el suport de:

Preus: de 20 a 85 euros

Palau Piano

28.02.24 – 20 h

Sala de Concerts

Grigory Sokolov, piano

Programa per determinar

Preus: de 30 a 60 euros

Mecenes d'Honor

Mecenes Protectors

Mitjans Col·laboradors

Col·laboradors

Armand Basi – Bagués-Marsiera Joiers – Balot Restauració – Calaf Grup – Cardoner Grup – CECOT – Coca-Cola – Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports – Deloitte – Eurofirms Group – FC Barcelona – Fundació Abertis – Fundació Antiques Caixes Catalanes – BBVA – Fundació Caixa d'Enginyers – Fundació Castell de Peralada – Fundació Metalquímia – Gómez-Acebo & Pombo – Helvetia Compañía Suiza S.A. de Seguros y Reaseguros – Illy – La Fageda – Nexo – Quadis – Saba Infraestructures, S.A. – Scasi Soluciones de Impresión S.L. – Soler Cabot

Amics Benefactors

Ascensores Jordà, S.A. – Fundació Antoni Serra Santamans – Inclos Interiorisme, S.L. – Veolia Serveis Catalunya S.A.U. – Salvador Viñas Amat

Benefactors Palau XXI

Mª Dolors i Francesc – Elvira Abril – Pere Armadàs Bosch – Rosamaria Artigas i Costajussà – Professor Rafael I. Barraquer Compte – Francesc Xavier Carbonell Castellón – Lluís Carulla Font – Mariona Carulla Font – Josep Colomer Maronas – Isabel Esteve Cruella – Pere Grau Vacarisas – Jordi Gual i Solé – Maria José Lavin Guitart – Ramón Poch Segura – M^a. del Carmen Pous Guardia – Juan Manuel Soler Pujol – Daniela Turco – Joan Uriach Marsal – Joaquim Uriach Torello

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

